

Университет "Проф. д-р Асен Златаров" 8010 Бургас, бул. "Проф. Якимов" №1
Рег. № 2486/27.06.2019 г.

До Председателя на научното жури
по обявен конкурс за заемане
на академична длъжност "доцент"
проф. д-р Братой Георгиев Копринаров

РЕЦЕНЗИЯ

от член на научно жури проф. д-р Сава Христов Димов за участие в конкурс по заемане на академична длъжност "доцент" в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Политическа икономия (Обща икономическа теория)“ при Университет "Проф. д-р Асен Златаров" - Бургас

I. Обща информация

- **основание за написване на рецензията** *(номер на заповедта на Ректора за назначаване на научно жури и обява в Държавен вестник, официално издание на Република България)*

(i) **Заповед № РД 101** от 10 Май 2019 г. на Ректора на проф. д-р Магдалена Миткова;

(ii) **Държавен вестник бр. 25** от 26 Март 2019 г., стр. 107-108 по обявен конкурс за заемане на академична длъжност "доцент" в съответна област на висшето образование.

- **допуснат кандидат**

гл. ас. д-р **Милен Велчев Велев**, Колеж по туризъм, катедра "Икономика и управление на туристическото обслужване", Факултет по обществени науки, катедра "Маркетинг и туризъм" на Университет "Проф. д-р Асен Златаров" - Бургас.

II. Кратки биографични данни за кандидата *(най-съществени елементи от неговата професионална биография)*

Единственият участник в конкурса, гл. ас. д-р **Милен Велчев Велев** е роден на 26 септември 1976 г. в град Бургас. Той завършва висшето си образование в Университет за национално и световно стопанство - София, специалност "Икономика и организация на труда", през годините 1994-1999 години. Придобива квалификация "магистър по икономика" (ниво по националната класификация ISCED 2011, ниво 7). През 2013 г. защитава докторска дисертация на тема: "Цената на труда в България - състояние и възможности за развитие", като придобива образователна и научна степен „доктор“ по икономика и организация на труда, професионално направление: 3.8. - Икономика, диплома № 94/18.06.2013г. (ISCED 2011, ниво 8), подписана от проф. д.ик.н. Стати Статев - Ректор на УНСС, доц. д-р **Лилия Борисова** - Декан и проф. д-р **Любомир Стефанов** - председател на научното жури (Виж: Диплома №94, издадена на 18.06.2013 г.).

Кандидатът за заемане на академичната длъжност "доцент" започва **трудова си кариера** в Районно управление "Социално осигуряване" - Бургас (25. 07. 2001 - 31. 12. 2005 г.), Национална агенция за приходите, Териториална дирекция - Бургас (01. 01. 2006 - 31. 01. 2015 г.), Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, Колеж по туризъм (08.11.2013 - 25. 03. 2015 г.) и от 25. 03. 2015 до настоящ момент в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, Колеж по туризъм, Факултет по обществени науки. Преподавателската си дейност в сферата на висшето образование, упражнява по дисциплини: „Микроикономика“ и „Макроикономика“.

Необходимо е да се отбележи, че получаваните отзиви до мен за гл. ас. д-р Милен Велев от негови студенти, реализирани специалисти в сферата на общинските и държавните финанси, от средите на бизнеса и колеги са отлични, отличаващи се с корекност, точност, висока професионална компетентност и отзивчивост.

Личните технически умения и компетенции на кандидата се характеризират с отлично и много добро владение на английски език и на руски език (четене, писане и разговор), както и умения за работа с Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Access), Internet, статистически софтуер (IBM SPSS Statistics, StatSoft STATISTICA, EViews), статистически и иконометрични програми, методи и модели, събиране, обработка и анализ на информация, анкетни и извадкови проучвания, анализ на икономически процеси, времеви редове и други.

Научните интереси се простират в областите на научното познание - теория на макроикономическата динамика; модели на статично макроикономическо равновесие; теория и методология на микро- и макроикономическия анализ; пазар на труда; икономика на човешките ресурси; иконометрия (изграждане и оценка на иконометрични модели); математическа икономика; приложна математика; философия на науката.

Неговите социални умения и компетенции показват, че той е силно мотивиран изследовател, притежаващ учения за работа в екип, професионална комуникативност и адаптивност.

III. Общо представяне на научната продукция за оценка

Научната продукция на единствения в случая кандидат гл. ас. д-р Велев включва:

1) **Монографии** - 2 броя, самостоятелни

♦ Велев, М., 2019. *Безработица и икономически растеж: Изследване на макроикономическата зависимост в България*. Издателство „Флат“, Бургас, 367 стр., ISBN 978-619-7125-52-8 (с рецензенти проф. д-р Братой Копринаров и проф. д-р Сава Димов);

♦ Велев, М., 2018. *Динамика на безработицата в България. Теоретично и емпирично изследване*. Издателство „Флат“, Бургас, 194 стр. ISBN 978-619-7125-50-4 (с рецензенти проф. д-р Братой Копринаров и проф. д-р Сава Димов).

2) **Студии и статии** в специализирани индексирани, научни списания - 2 броя, самостоятелни:

♦ Велев, М. *Изследване на зависимостта между реалното съвкупно производство и равнището на безработица в България*. Списание „Икономически изследвания“, 2014, бр. 3, с. 58-91 (СТУДИЯ), ISSN 0205-3292, (**SCOPUS**).

♦ Velev, M. *The influence of the seasonal factor of the employment and remunerations in the agricultural sector in Bulgaria*. Scientific Papers. Series “Management, Economic Engineering in Agriculture and rural development”, 2018, Vol. 18, ISSUE 4, pp. 405-410 (СТАТИЯ), ISSN 2284-7995, (**WEB OF SCIENCE**).

3) **Статии в научни списания** - 14 броя, самостоятелни, от които:

- на български език..... 8;

- на английски език..... 6

4) **Доклади от научни конференции**, включително и международни - 12 броя, самостоятелно и в съавторство:

- на български език..... 11;

- на английски език..... 1;

- самостоятелно 9;

- в съавторство 2, с номера, съответно 7, 11

5) **Учебници и учебни помагала** - 6 броя, от които:

- самостоятелно 3;

- в съавторство 3 броя, с проф. д-р Братой Копринаров - Заместник ректор по качество на обучение, акредитация и кадрите в Университет “Проф. д-р Асен Златаров” - Бургас.

Считам се задължен да отбележа, две много важни достижения, а именно:

Първо, като качество - научната продукция на кандидата се отличава с научна задълбоченост, оригиналност, актуалност, значимост, способност за самостоятелни изследвания, висока професионална компетентност, способност да изследва върхови научни постижения във водещите, технологично развити страни. Авторът притежава публикации, индексирани в световни научни списания на библиографска и рефериреща база данни - SCOPUS и WEB OF SCIENCE.

Второ, като количество - предостатъчна, отговаряща на всички критерии и изисквания на Университет “Проф. д-р Асен Златаров” - Бургас, дори в много отношения, покриваща необходимия минимум за професура в някои университети из страната.

Справката за изпълнение на минималните изисквания, посочени в Приложение № 1 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Университет “Проф. д-р Асен Златаров” - Бургас, недвусмислено показва, че гл.ас. д-р Милен Велев добросъвестно, честно и коректно отговаря на приетите норми и правила (Виж таблица №1), а именно:

☞ показател 1 50 точки;

- ☞ *показател 3*..... 100 точки;
- ☞ *показател 4-10*..... 425 точки;
- ☞ *показател 11-13*..... 160 точки;
- ☞ *показател 14-21*..... 110 точки, или всичко: 845 точки.

Наред със своя научен ментор - проф. д-р Братой Копринаров, гл. ас. д-р Велев участва в **разработването учебни програми** по микроикономика (редовно и задочно обучение) и макроикономика (редовно и задочно обучение), утвърдени от проф. дин Диана Радойнова, които се характеризират с оригиналност, научна автентичност, задълбоченост, ясно поставени цели и очаквани ефекти от приложението им.

От внимателния прочит на научната продукция на гл. ас. д-р Велев **не съм констатира**л плагиатство, заимстване на чужди мисли, идеи и тези или пък използване на практиката "copy-paste options".

Гл. ас. д-р Велев участва в **научноизследователските проекти** на Университет "Проф. д-р Асен Златаров" като:

(а) *научен ръководител* - Договор №НИХ-385/2016 на тема "Разработване на инструментариум за анализ и прогнозиране на динамиката на безработицата и икономическия растеж. Приложението му за област Бургас";

(б) *член на научен колектив* - Договор №НИХ-396/2017 на тема "Управление на взимавръзките с клиентите в туризма. (На примера на хотелиерството в община Бургас)".

IV. Определяне и оценяване на научните и научно - приложните приноси в дисертационния труд

Научните приноси (в теоретико-методологически и практико-приложен аспект) са групирани в съответствие с направленията, които са разработвани от автора или както се казва, в които той от години "плува в свои води". **Веднага следва да се подчертае**, че д-р Велев демонстрира изключителна приемственост на развитие и задълбоченост на своите научни направления, а именно при изследване на:

- (i) пазара на труда;
- (ii) икономическия растеж;
- (iii) макроикономическа зависимост между безработица и икономически растеж (Закон на Оукън, от *Arthur Melvin Okun*);
- (iv) макроикономическа зависимост между безработица и инфлация (крива на Филипс, от името на нейния първооткривател Олбън Уилям Хаусгоу Филипс, *Alban William Phillips*);
- (v) икономически ефекти от туризма;
- (vi) приложение на статистическите и математическите методи в икономиката (иконометрия);

Справедливо би било да се отбележат, някои по-важни моменти, имащи характер на авторови приноси, а именно:

Първо, чрез кривата на Бевъридж ("*Beveridge curve*", от *William Henry Beveridge*) са дезагрегирани и анализирани отделните видове безработица - фрикционна, циклична и структурна безработица (т. нар. *UV-analysis*). Посочени са основните теоретични концепции за естественото равнище на безработица. Разгледан е метода за оценка на това равнище - филтърът на Ходрик-Прескот ("*Hodrick-Prescott filter*", от *Robert J. Hodrick* и *Edward C. Prescott*). Изследвано е влиянието на ефекта на хистерезис на пазара на труда (от гръцки: *ὕστέρησις*¹ - "изоставач" Виж: "*New evidence on labour market hysteresis*").

Второ, чрез изследване на равнището и динамиката на безработицата на европейско, национално и регионално ниво, е направена обективна оценка на състоянието и тенденциите за тяхното развитие. Конкретизирана е емпирична оценка на естественото и цикличното равнище на безработица в България и в ЕС-28. Чрез подходящи иконометрични модели е направена прогноза за равнището на безработица в България и в страните от Европейския съюз (EU-28) за бъдещ период.

Трето, чрез изследването на динамиката на икономическия растеж на европейско, национално и регионално ниво, е дадена оценка на състоянието и тенденциите за неговото развитие. Чрез подходящи иконометрични модели е направена прогноза за стойностите на икономическия растеж в България и в ЕС-28 за бъдещ период. Направена е емпирична оценка на потенциалното производство в България и в ЕС-28.

Четвърто, допълнени и обогатени са съществуващите теоретични концепции и модели, разкриващи зависимостта между безработицата и икономическия растеж. Законът на Оукън (*Okun's law*) е адаптиран, проверен и приложен към съвременните условия и особености на българската икономика. Извършен е коинтеграционен анализ на връзката между безработица и икономически растеж в България. Приложен е векторен модел с корекция на грешката по отношение на данните за България. Анализирани са взаимното влияние между икономическите променливи, чрез тест за причинност на Грейнджър (англ. "*Granger causality test*").

Пето, изследвани са причинно-следствените връзки и макроикономически зависимости между равнището на безработица и равнището на инфлация. Анализирани са тъй нар. "не-ускоряващата инфлация на безработицата", т.е. ако безработицата е под естественото си равнище, това би довело до ускоряване на инфлацията - "*Non-Accelerating Inflation Rate of Unemployment*" (съкр. NAIRU, жаргонен израз на икономистите, наричана още "естествена норма на безработица", въпреки различните преценки, фиксирана на около 6%) и методите за оценка на това равнище. Изследвана е конкретната количествена зависимост между

¹ Характерно за хистерезиса е, че параметрите на системата зависят не само от тези, които я описват, но моментното ѝ състояние и поведение се определят от предисторията на процеса и от едни предишни трансформации на тази система като цяло.

инфлация и безработица в България и в ЕС-28, чрез прилагането на определени иконометрични модели.

Шесто, анализирана е икономическа роля и значение на селския туризъм за развитието на даден регион. Изследвани са основните фактори и условия на макроикономическата среда, които оказват влияние върху селския туризъм. Посочени са специфичните особености на туристическия пазар на труд, като цяло и конкретно за Бургаска област. Посочени са положителните икономически ефекти, които биха могли да се очакват от развитието на селския туризъм в Средецкия (Грудовския) регион.

Седмо, очертани са някои от причините за необяснимата неефективност на математиката в икономиката (в сравнение с необяснимата ефективност на математиката в описанието на физическата реалност). Идентифициран е математико-статистически инструментариум за изследване на динамиката на безработицата и икономическия растеж и извеждането на важни макроикономическите зависимости между тях. Приложени са подходящи статистически методи за оценка на естественото равнище на безработица и на потенциалното производство. Чрез адекватни статистически методи и модели е изследвана зависимостта между двете основни, наречени от автора "икономически злини" (респективно безработица и инфлация).

Отчитайки изложените позитивни моменти, необходимо е да се отбележи още получения **отзив от проф. Иво Динов**² на 18 ноември 2018 г. (*Letter of Support for the Promotion Review of Dr. Milen V. Velev*) от Мичиганския институт за наука на данни, респективно Университета в Мичиган (САЩ). Световно известният учен³ недвусмислено изразява своята силна подкрепа за промоцията на младия изследовател за доцент. Освен посоченото, д-р Велев и проф. Динов установяват продуктивно научно сътрудничество през 2018 г., което използва силната фундаментална научна подготовка, икономическите научни интереси и уникалния набор от умения на кандидата с опита на ръководената от него група по методите на науката за данните, математическото моделиране, статистическите изчисления и прогнозните анализи.

Цитиранията и рецензиите в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация в монографии и колективни томове (Scopus; Web of Science) са както следва:

- ♦ Съгласно приложен списък - 5 бр.;
- ♦ Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране, съгласно приложен списък - 4 бр.;
- ♦ Цитирания или рецензии в нереперирани списания с научно рецензиране, съгласно приложен списък - 9 бр.

² Professor, Health Behavior and Biological Sciences / Computational Medicine and Bioinformatics, Director, Statistics Online Computational Resource. (from Michigan Institute for Data Science. University of Michigan)

³ „I direct of the Statistics Online Computational Resource (SOCR) and serve as associate director of education at the Michigan Institute for Data Science. In addition, I am an adjunct faculty in the Department of Statistics at the University of California, Los Angeles. Finally, I am a member of the American Statistical Association (ASA), the International Association for Statistical Education (IASE), the American Medical Informatics Association (AMIA), the American Association for the Advancement of Science (AAAS), as well as an Elected Member of the Institutional Statistical Institute (ISI).“

Гл. ас. д-р Милен Велев е *силно съпричастен и към обществения имидж* на университета, в който работи. Той е активен член на комисията по организиране и провеждане на Юбилейна научна сесия „Туризъм. Иновации. Стратегии“, по случай 50-та годишнина от създаването на Колеж по туризъм - Бургас; член на редакционната колегия на сборниците ТУРИЗЪМ, иновации, стратегии: сборник с доклади от юбилейна научна сесия. Бургас: Флат, 2017, ISBN 978-619-7125-34-4; ЕКОЛОГИЧЕН и селски туризъм - предизвикателства и перспективи: сборник с доклади от международна научна конференция, организирана по случай 20-та годишнина от учредяването на Бургаска асоциация за екологичен и селски туризъм (БАЕСТ), 18-19 юни 2015 г., Бургас: Флат, 2015, ISBN 978-619-7125-11-5; БУРГАС: общности, пространства, памет, туризъм: ръководство по туристическо краезнание на Бургас и неговите покрайнини. Бургас: Флат, 2017, ISBN 978-619-7125-30-6; Средецкият край: Фолклор, религия, туризъм. Сборник с проучвания по проект № 322 на НИС при Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 2015г., ISBN 978-619-7125-14-6.

V. Критични бележки и препоръки

Съвсем открито и коректно бих искал да посоча, че *нямам критични бележки и препоръки* към научната продукция на д-р Велев. Освен това, определено съм на мнение, че той е открил своето поле за научни изследвания или както се казва „научното си призвание“. *Желая да отбележа*, че препоръчвам на кандидата, професионалното научно сътрудничество между двата университета - Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ и Мичиганския университет, респективно между колегите Динов и Велев да продължи за напред.

VI. Заключение *(В заключението трябва да има ясно, обосновано и недвусмислено положително или отрицателно предложение относно конкурса по заемане на академичната длъжност "доцент")*

Отнасяйки се изключително позитивно към положения труд, непрестанна амбиция да се гради професионална кариера, да се усъвършенстват умения и професионални компетентности, да се достигат нови теоретико-методологически и практико-приложни резултати, бих си позволил да приветствам кандидата за доцент гл. ас. д-р Милен Велчев Велев и неговия научен ментор проф. д-р Братой Георгиев Копринаров. *Явно и категорично заявявам, че на Заключителното заседание от процедурата по конкурса за заемане на академична длъжност "доцент" ще гласувам с "ДА" за напълно заслужилия млад научен изследовател и университетски преподавател - Милен Велчев Велев.*

24 Юни 2019 г.
Бургас

Рецензент:
проф. д-р Сава Димов